

Utredning föreslår nationell myndighet för miljöprövning

En ny miljöprövningsmyndighet, ett nytt kapitel i miljöbalken och en mer harmoniserad prövningsprocess i enlighet med EU-rätten. Det är några av de stora förändringar som föreslås i nyligen presenterade Miljötillståndsutredningen. Juristerna Carolin Hammar och Sofia Löwe har tittat närmare på de förslag som kan ha störst betydelse för stenindustrin. TEXT CAROLIN HAMMAR & SOFIA LÖWE DELPHI

REFORMBEHOVET AV miljöbalken har debatterats i flera år, något som vi återkommande har berört i tidigare artiklar (senast i STEN nr 4 2024). I januari 2025 överlämnade Miljötillståndsutredningen sina förslag till ändringar i utredningen *En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprocess* (SOU 2024:98). Instruktionen var att se över hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar.

Det är en gedigen och omfattande utredning som tar sikte på att harmonisera svensk rätt med EU:s rättsakter. Utredningen överstiger 2 000 sidor och föreslår ändringar som berör 29 lagar och 31 förordningar. Vi har valt ut två övergripande ändringarna samt en ändring som särskilt berör översynen av täktrelaterade frågor.

Ny organisation för miljöprövning

En av utmaningarna i dagens system är att prövningen är fördelad på totalt 17 olika myndigheter som styrs av olika processuella regler.

I utredningen presenteras möjliga organisatoriska förändringar. För- och nackdelar ställs mot varandra. Bland alternativen nämns att ha kvar prövningen hos miljöprövningsdelegationer inom tolv länsstyrelser, flytta prövningen till länsstyrelser som sådana eller lägga allt på en befintlig nationell myndighet, förslagsvis Naturvårdsverket.

Den slutliga bedömningen är dock

att miljöprövningen bör hanteras av en ny myndighet, benämnd som Miljöprövningsmyndigheten. Myndigheten ska ansvara för hela processen, från miljöbedömningen till avgörandet i tillståndsärendet. För hela processen bör det finnas en tidsplan i flera steg. Den nya myndigheten bör även ha flera regionala kontor. Utredningen förordar platser där det idag finns länsstyrelse med miljöprövningsdelegation och platser med relevanta utbildningar (universitets- och högskolestäder). För att uppnå en jämn geografisk fördelning av myndighetens ärenden föreslås att regionkontoren placeras i Umeå, Falun, Stockholm, Örebro, Göteborg och Malmö.

Beslut från Miljöprövningsmyndigheten ska kunna överklagas till mark- och miljödomstol och vidare till Mark- och miljööverdomstolen. Domstolarnas roll renodlas därmed till överprövning vid miljöprövning. Det framhålls att det är mindre lämpligt att mark- och miljödomstol utgör första instans för tillståndsprövningen. De allmänna domstolarnas kärnuppgift bör vara att avgöra tvister mellan enskilda. Sverige skiljer ut sig från andra EU-länder genom att ha tillståndsprövningen enligt miljöbalken i en domstol som första instans.

En ny tillstånds- och granskningsplikt i linje med EU-rätten

Av de synpunkter som lämnats till utredningen framgår att nuvarande reglering och indelning av tillstånds- och anmäl-

ningsplikt upplevs som omfattande och svåröverskådliga. Det är oklart vilka krav som följer av EU-rätten och vilka som enbart gäller i Sverige. Av flera skäl behövs en översyn. Därför föreslås en ny tillstånds-, gransknings-, anmälning- eller registreringsplikt. Miljöprövningen bör förbehållas den prövning av verksamheter och åtgärder som följer av krav på tillstånd och miljöbedömning enligt EU-rätten. Endast om det föreligger särskilda skäl får nationella krav införas.

Förslaget är att placera processuella regler för miljöprövningen i ett samlat kapitel, kapitel 20. Tillstånds- eller granskningsplikten gör inte som i dagens system skillnad på miljöfarlig verksamhet respektive vattenverksamhet. Krav på *förprövning för miljö tillstånd* bör som utgångspunkt gälla för verksamheter eller åtgärder som **i)** är tillståndspliktiga enligt EU-rätt och, **ii)** bedöms att de kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, samt **iii)** de verksamheter och åtgärder som efter granskning bedömts att de kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Ett tillstånd enligt äldre bestämmelser i miljöbalken ska i fortsättningen gälla som ett miljö tillstånd enligt det nya 20 kap. miljöbalken. För verksamheter som omfattas av *förprövning utan krav på miljö tillstånd* enligt EU-rätt eller av nationella skäl, införs en enklare tillståndsprocess där verksamheten förprövas genom *granskningsplikt*. Verksamhetsutövaren ska ansöka om ett

igångsättningsbesked. Den nya Miljöprövningsmyndigheten ska då göra en individuell bedömning, ”granskning”, om verksamheten kräver miljötillstånd eller om det räcker med ett beslut om igångsättningsbesked. Vissa verksamheter faller utanför EU-rättens krav på förprovning och når inte heller upp till nivån att de av nationella skäl behöver förprövas. Detta gäller främst dagens anmälningspliktiga verksamheter och åtgärder.

Verksamhetskoder för täkt ses över

Utredningen förslår en omarbetning av verksamhetsbeskrivningarna som ska omfattas av tillstånds- respektive granskningsplikt, bland annat stenbrott. Utredningen konstaterar att en konsekvens av harmoniseringen av EU-rätten hade blivit att existerande tröskelvärden i vissa verksamhetskoder tas bort. En översyn av berörda tröskelvärden föreslås, men äldre bestämmelser om tröskelvärden ska gälla tills nya är på plats.

Nuvarande verksamhetskod för täktverksamheter i 10.11 B föreslås genomgå en viss språklig förändring. Tröskeln ska fortsatt vara att verksamhetsområden som är större än 25 hektar omfattas av tillståndsplikt och därmed miljötillstånd. Bestämmelsen ändras på så sätt att lydelsen rent språkligt överensstämmer med EU-rätten, se ruta. Nuvarande verksamhetskod för täktverksamheter i 10.20 B föreslås flyttas till en granskningspliktig verksamhetskod.

Med utredningens förslag till nya bestämmelser skulle det (åter)införas ett krav på att vid ansökan om miljötillstånd

för täkt innehålla en utredning som belyser behovet av täkten samt en täktplan av den omfattning som behövs. Krav på behovsutredning har tidigare förekommit i miljöbalken men upphävdes 2009. Då bedömdes att behovet inkluderades i den avvägning som ska göras enligt lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 § miljöbalken) och hushållningsbestämmelserna (bl.a. 3 kap. 1 § miljöbalken).

Sammanfattande kommentarer:

Utredningen har tagit ett helhetsgrepp om miljötillståndsprövningen. Vi ser det som positivt att Sverige harmoniserar såväl miljöprövningsprocessen och prövningsnivån mot vad som gäller enligt EU-rätten. Med en myndighet och angivna tidsfrister i prövningen kan bedömningarna komma att bli mer enhetliga och förutsägbara, oavsett var i landet som verksamheten är lokaliserad. I dagens system uppstår inte sällan en skillnad på vilka krav som ska uppfyllas för att meddela tillstånd eller godkänna en anmälan.

Det kommer åligga verksamhetsutövaren att göra en översyn av sin verksamhet mot de nya reglerna, bland annat vad gäller krav på tillstånd eller igångsättningsbesked.

En omstöpning av miljöprövningen i denna omfattning kan, av naturliga skäl, medföra att vi under några år stöter på hinder eller frågor kring tolkning och bedömningar. Förhoppningen är att det efter övergångsperioden blir en mer flexibel och förutsägbar prövning, vilket flera av ändringarna ser ut att kunna medföra. ■

NYA TERMER OCH UTTRYCK

20 kap. miljöbalken: Återinförs nu i ny tappning och ska innehålla processuella bestämmelser.

Miljöprövning: En sådan prövning som ska ske enligt 20 kap. miljöbalken.

Miljötillstånd: Tillstånd om tillåtande att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd enligt 20 kap. miljöbalken

Granskningsplikt: Krav på att ansöka om igångsättningsbesked enligt 20 kap. miljöbalken

Igångsättningsbesked: Beslut om tillåtande att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd enligt 20 kap. miljöbalken

Miljöpåverkande verksamhet: Ersätter uttrycket ”miljöfarlig verksamhet”.

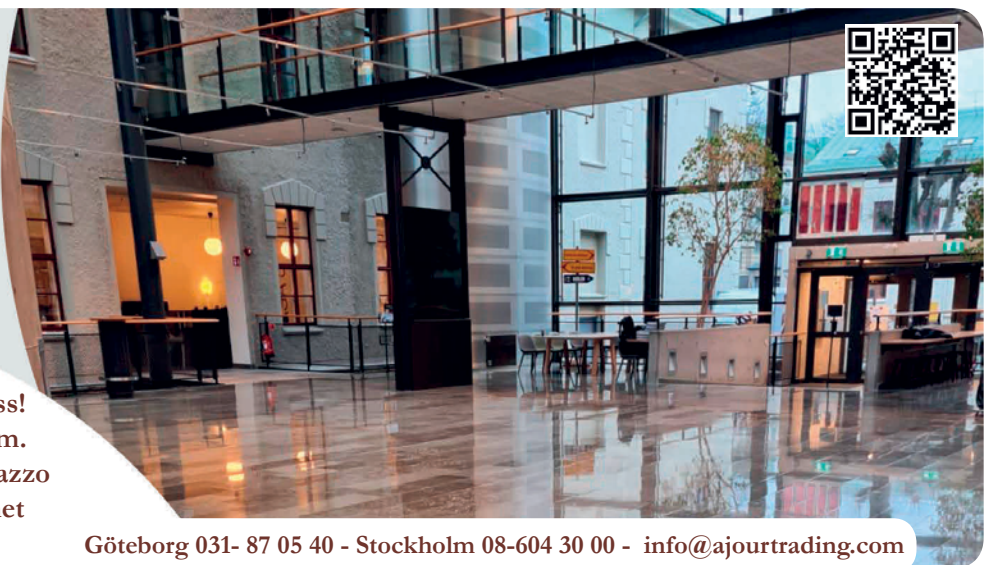
Gruvdrift i dagbrott m.m.: I MKB-direktivets svenska översättning används begreppen stenbrott, gruvdrift i dagbrott och torvutvinning. I den engelska översättningen används ordet ”quarries” som även kan innefatta täkter av grus, sand eller andra jordarter. Därför ändras lydelsen i kod 10.11 något.

AJOUR
TRADING

CENTRUM FÖR GOLVKUNSKAP
THE CENTRE OF FLOOR KNOWLEDGE
www.ajourtrading.com

EST: 1987

Behöver ni renovera eller bara vill liva upp era stengolv eller stentrappor? Kontakta oss! Vi finns i både Göteborg och Stockholm. Vi jobbar med allt från natursten till terrazzo och betong och har över 35 år erfarenhet med oss när vi kommer till er.

Göteborg 031- 87 05 40 - Stockholm 08-604 30 00 - info@ajourtrading.com